

Meningsvorming...

best lastig!

Lastige vragen...

Heb ik – als burger- evenveel recht op ‘het gebruiken’ van het landschap als de boeren?

Is stopzetten van de ontwatering in het veenweidegebied beter voor alles en iedereen?

Bepaal ik, als consument in de supermarkt, de kwaliteit van ons landschap?

Van wie is het landschap eigenlijk?

Lastige vragen... hoe kun je nu bepalen wat je hiervan vindt?

Mensen hebben uiteenlopende opvattingen over natuur en landschap. Sommige mensen vinden natuur en landschap vooral belangrijk voor hun eigen welzijn – ze ervaren bijvoorbeeld iets van de “schoonheid en puurheid” van een landschap. Voor anderen kan het landschap vooral van belang zijn omdat het een “economische betekenis” heeft.

In discussies over natuur en landschapsgebruik is het vaak best lastig om de verschillende opvattingen over natuur te herkennen en te begrijpen. De **Waardenkaart Natuur** (naar: De Argumentenfabriek, 2013) is gemaakt om deze verscheidenheid in beeld te brengen.

De Waardenkaart Natuur geeft een overzicht van waarden die ten grondslag liggen aan de opvattingen die mensen hebben over natuur en landschap. De kaart kan je ook helpen om na te denken over welke waarden jij belangrijk vindt.

Wat bedoelen we op deze Waardenkaart met ‘natuur en landschap’?

Met ‘natuur’ bedoelen we zowel de levende natuur (het hele spectrum van flora en fauna), als de niet-levende natuur (bodem, water en atmosfeer).

De betekenis van natuur en landschap kan variëren van ongerepte natuur die niet door de mens is beïnvloed, tot door de mens beïnvloede of gecreëerde natuur zoals landschappen, tuinen en gedomesticeerde dieren.

Wat bedoelen we op deze kaart met ‘waarden’?

Waarden zijn diepgevoelde voorkeuren, idealen, wensbeelden en principes die mensen nastrevenswaardig vinden.

Op de Waardenkaart Natuur zijn waarden opgenomen die de grondslag vormen voor opvattingen van mensen over natuur. Waarden zijn abstracte begrippen die in een concrete situatie betekenis krijgen.

Waardenkaart Natuur

Morele fundamente

Om de hoeveelheid aan waarden en opvattingen over natuur en landschap beter te begrijpen, hebben we de waarden die ten grondslag liggen aan opvattingen over natuur en landschap ingedeeld aan de hand van zes **morele fundamente**.

Morele fundamente zijn basale ethische intuïties die aanwezig zijn in ieder mens: *gevoelsmatig weet je wat je goed of fout, of het meest belangrijk vindt.*

Maar, niet iedereen denkt (of voelt) hetzelfde. Dat betekent dat bij de één, of in de ene situatie bepaalde morele fundamente zwaarder wegen dan bij de ander, of in een andere situatie.

Hieronder staan deze **morele fundamente toegelicht**. Om de betekenis ervan duidelijk te maken, staan achter elke waarde één of meerdere toelichtende zinnen (*schuingedrukt*): deze zinnen zijn opvattingen waarin de waarde tot uitdrukking komt.

Moreel fundament: Zorg & empathie

Waarde: Bescherming

Zeldzame soorten, natuurgebieden en landschappen worden in hun voortbestaan bedreigd.

Waarde: Verantwoordelijkheid

Mensen veroorzaken schade aan natuur en moeten dit herstellen.

Waarde: Zelfbehoud

Grondstoffen en natuurlijke hulpbronnen zijn de basis van de economie, nu en in de toekomst.

Moreel fundament: Rechtvaardigheid & wederkerigheid

Waarde: Gelijkwaardigheid

Dieren en planten hebben recht op leven, net als mensen.

Waarde: Toegankelijkheid

Natuur is toegankelijk voor alle mensen, ook voor toekomstige generaties (toegankelijkheid).

Waarde: Nut

Natuur is een gerechtvaardigde bron van economische ontwikkeling, werkgelegenheid en groei.

Moreel fundament: Respect voor autoriteit

Waarde: Hiërarchie

De natuur staat de mens ter beschikking om mee te doen wat de mens wil.

Waarde: Bescheidenheid

Natuur laat mensen voelen hoezeer ze verbonden zijn met het grotere geheel.

Moreel fundament: Zuiverheid & schoonheid

Waarde: Pracht

Landschappen zijn mooi.

Waarde: Diversiteit

De natuurlijke soortenrijkdom aan planten en dieren heeft een ecologische functie.

Moreel fundament: Loyaliteit & trots

Waarde: Eigenheid

Het landschap laat zien waar mensen vandaan komen en vergroot hun cultuurhistorisch bewustzijn.

Waarde: Gemeenschap

Natuur vormt een bron van verhalen die mensen met elkaar verbinden.

Moreel fundament: Vrijheid

Waarde: Autonomie

Natuur is zelfredzaam en heeft de mens niet nodig voor zijn voortbestaan.

Waarde: Ongetemdheid

Natuurverschijnselen zijn voor mensen onvoorspelbaar en onberekenbaar.

Hoe kun je de Waardenkaart Natuur gebruiken?

De Waardenkaart Natuur is een analyse-instrument. De kaart kan je helpen om opvattingen en waarden over natuur en landschap (bijv. uitspraken van betrokkenen in de media) te koppelen aan de morele fundamenten en waarden op de kaart. Hierdoor ga je de hoeveelheid aan waarden en opvattingen over natuur en landschap beter begrijpen.

VOORBEELD: Opvattingen over het ecoduct

Sinds 1989 staat de natuurbescherming in het teken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het doel hiervan is een ecologisch samenhangend netwerk van natuurgebieden te creëren. Ecoducten over autosnelwegen zijn een voorbeeld van ecologische verbindingen die hiervoor nodig zijn, maar ze zijn kostbaar en voor- en tegenstanders denken verschillend over hun effectiviteit.

Waarom willen overheden en natuurorganisaties ecoducten bouwen? Welke waarden liggen ten grondslag aan deze opvatting?

In de opvatting dat ecoducten noodzakelijk zijn voor de Nederlandse natuur zijn verschillende waarden herkenbaar:

- Door de bouw van snelwegen en steden is de natuur in Nederland versnipperd geraakt. Dit is veroorzaakt door mensen en hierom zijn wij verantwoordelijk voor het herstel van deze schade.
- Door ecoducten zijn natuurlijke processen en migratie van dieren mogelijk tussen natuurgebieden. Dit draagt bij aan de zelfredzaamheid (autonomie) van de natuur.
- Hiernaast maken ecoducten de natuur meer gelijkwaardig aan de mens. De natuur krijgt met deze verbindingen weer meer ruimte, net zoals de mens ruimte heeft gebruikt voor de bouw van snelwegen en huizen.
- Tot slot is de waarde hiërarchie herkenbaar in de opvatting dat ecoducten gebouwd moeten worden. De overtuiging dat de mens met de bouw van ecoducten kan zorgen voor de overleving van de natuur, plaatst de mens boven de natuur.

Opdracht

Het **doel** van deze opdracht is bij te dragen aan het besef dat door de veelheid aan opvattingen en waarden over natuur en landschap het komen tot een 'oplossing' – welke aan alle betrokkenen evenveel recht doet - niet gemakkelijk is.

Je bekijkt een [filmpje](#) waarin verschillende opvattingen over jullie onderzoeksgebied, het weidegebied, aan bod komen. Deze opvattingen lopen veelal ver uiteen.

De betrokkenen in het filmpje doen uitspraken vanuit een bepaald perspectief: bijvoorbeeld dat van de boer of van de consument. Ook wordt vanuit het perspectief van de natuur (bijvoorbeeld dat van de weidevogels) een uitspraak gedaan.

Analyse matrix

Na het bekijken van het filmpje ga je [in 2- of 3-tallen] aan het werk met de analyse-matrix. In de matrix staan **opvattingen (uitspraken) van diverse betrokkenen** met betrekking tot natuur en landschap. De citaten zijn afkomstig uit recente mediaberichten (kranten, tijdschriften, blogs, etc.).

Breng per citaat in kaart welke morele fundamenten/waarden aan de opvatting ten grondslag liggen, en licht dit toe. Doe dit net als in bovenstaand voorbeeld (over de ecoducten).

Jullie 'eindproduct' is een overzicht waarin je per citaat aangeeft wat de bijbehorende morele fundamenten en waarden zijn.

Maak met de docent afspraken over hoe lang je hiermee, tijdens de startbijeenkomst (20 november), aan het werk gaat, en hoe laat jullie weer 'bij elkaar komen' om het te bespreken.

De uitwerking van deze opdracht wordt *onderdeel van jullie presentatie op 26 januari 2021.*

Bronvermelding

De Argumentenfabriek (2013). Waardenkaart Natuur.

Mephan, B. (2018). *Ethical Matrix*. Food Ethics Council. <https://www.foodethicscouncil.org/resources/ethicaltools/ethical-matrix.html>

Bronnen afbeeldingen

Handleiding

p.1: afbeeldingen op deze pagina worden elders in handleiding gebruikt (zie onderstaand overzicht)

p.4:

Bescherming <https://pixabay.com/nl/illustrations/verkeersbord-muur-aarde-redden-6377423/>

Verantwoordelijkheid <https://pixabay.com/nl/illustrations/plastic-verspilling-recyclen-afval-3577044/>

Zelfbehoud <https://pixabay.com/nl/illustrations/geld-geldboom-geld-verdiene-3581678/>

Gelijkwaardigheid <https://pixabay.com/photos/rally-march-protest-signs-2712259/>

Toegankelijkheid: <https://pixabay.com/nl/illustrations/echo-ecologisch-duurzame-ecologie-1983516/>

Nut: <https://pixabay.com/vectors/world-growth-statistics-chart-6158920/>

p.5:

Hiërarchie: <https://pixabay.com/nl/photos/kasteel-teck-teck-kasteelru%C3%AFne-teck-1464779/>

Bescheidenheid <https://pixabay.com/nl/vectors/stripfiguren-diversiteit-aarde-2029609/>

Pracht <https://pixabay.com/nl/photos/water-waterweg-weide-gebied-polder-2843597/>

Diversiteit <https://pixabay.com/photos/kempen-niederrhein-homeland-5215787/>

p.6

Eigenheid: <https://pixabay.com/photos/netherlands-flow-windmills-7617882/>

Gemeenschap: <https://pixabay.com/photos/bonfire-camping-people-fire-1867275/>

Autonomie <https://pixabay.com/nl/photos/wolf-roofdier-grijze-wolf-dier-3585218/>

Ongetemdheid <https://pixabay.com/nl/photos/bliksem-bliksemschicht-nacht-storm-1625550/>

Powerpoint *(deel van afbeeldingen in powerpoint is gebruikt in de handleiding – zie hierboven)*

Supermarkt <https://pixabay.com/nl/photos/markt-supermarkt-winkelen-eten-7050734/>

Gras maaien <https://pixabay.com/nl/photos/grasmaaien-tractor-maaien-boeren-2424933/>

Vraagteken <https://pixabay.com/nl/photos/vraagteken-symbool-icoon-karakter-2309040/>

Ethische intuïties <https://pixabay.com/nl/illustrations/brein-hoofd-psychologie-2146168/>

Groep: <https://pixabay.com/nl/vectors/gemeenschap-menigte-groep-mens-150125/>

Zandloper <https://pixabay.com/nl/illustrations/zandloper-klok-icoon-zand-goud-2986417/>

Presentatie <https://pixabay.com/nl/photos/visitekaartje-presentatie-1015272/>

Link naar filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=08MbeST3SiA>

De filmfragmenten zijn afkomstig van de volgende bronnen:

<https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2130728-landschapspijn-hoe-mooi-is-het-friese-boerenland-nog>

<https://schooltv.nl/video/vroege-vogels-in-de-klas-de-goudplevier/#q=biodiversiteit>

<https://www.omroepwest.nl/nieuws/2950818/midden-delflandse-grutto-bedreigd-door-boeren-en-vossen>